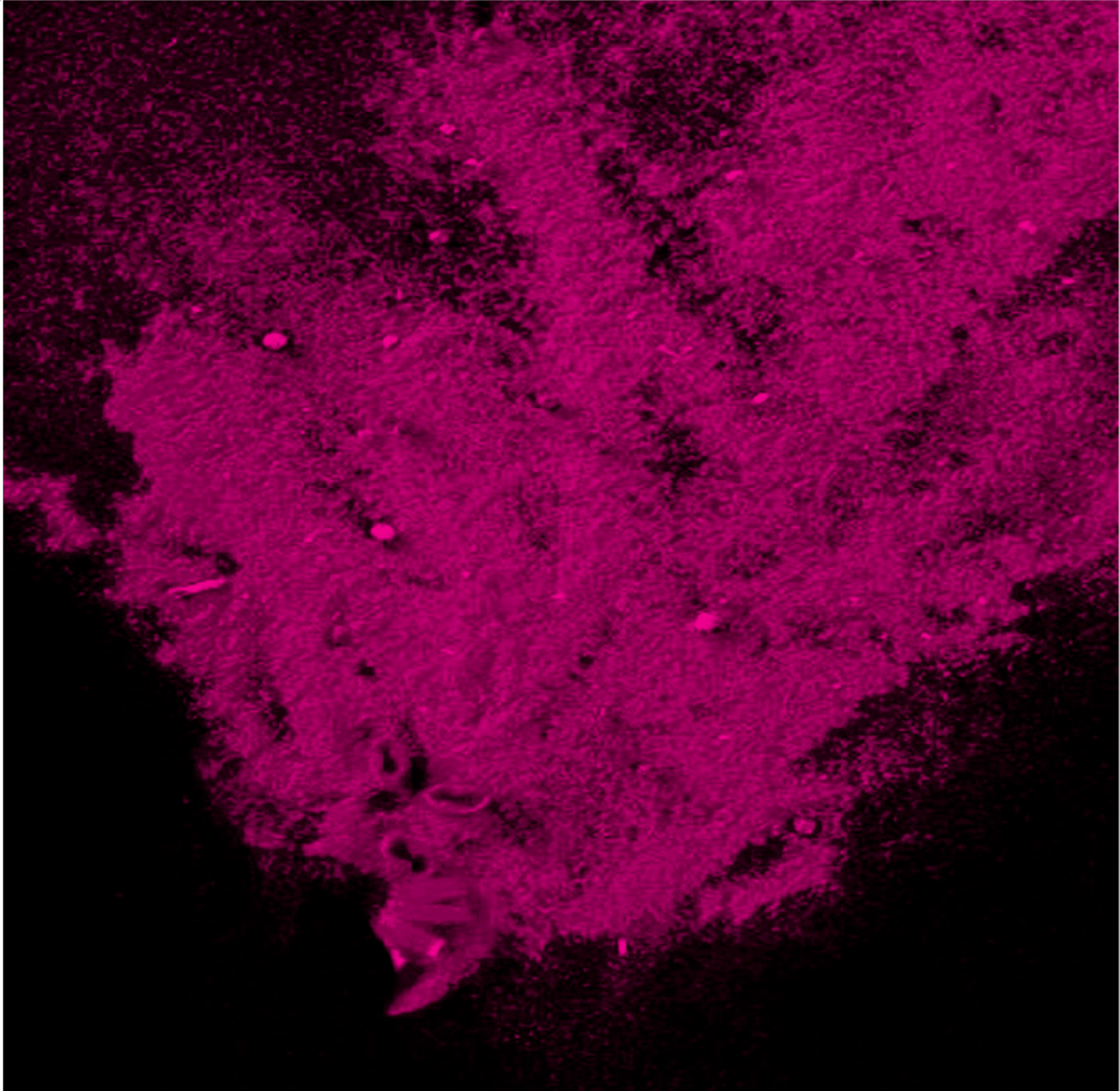

πιπέρι στο στόμα

*επιβολή, πατριαρχία, τιμή και ταυτότητα
στον α/α/α χώρο*

Το κείμενο τυπώθηκε σε 800 αντίτυπα τον Απρίλη του 2023· διακινείται χέρι με χέρι, σε καταλήψεις, στέκια και κινηματικούς χώρους χωρίς αντίτιμο.
(δ)ιαθεματική

Εισαγωγή

Σκοπός αυτού του κειμένου είναι να μεταφέρει κάποιες σκέψεις που αφορούν διαφορετικές εκφάνσεις της πατριαρχίας και της λογικής της κυριαρχίας, κινηματικές διαδικασίες και την μεταξύ τους σύνδεση, να τοποθετηθεί πάνω σε μία σειρά σχετικών γεγονότων και, έστω και καθυστερημένα, να δηλώσει δημόσια στήριξη στην Στ. Μπ., και στο Athens Indymedia και την Άπατρις που δημοσίευσαν το κείμενό της.

Όπως θα εξηγήσουμε και παρακάτω, η ιστορία της Στ. Μπ., από την δική μας οπτική, είναι η ιστορία της μετά τον θάνατο του Λεωνίδα Κ., και αφορά τους δημόσιους λόγους και τις πολιτικές επιλογές που έγιναν στα πλαίσια της διαχείρισης του γεγονότος από διάφορα μέρη του α/α χώρου. Η σχέση της και οι συνθήκες θανάτου του Λεωνίδα Κ. έχουν, για εμάς όπως και για πολύ κόσμο, πολλά θολά σημεία. Δεν θέλουμε να εστιάσουμε σε αυτά, ή τουλάχιστον, όσο το κάνουμε, δεν θεωρούμε πως πρέπει να τα ξεκαθαρίσουμε. Αντιθέτως, ελπίζουμε πως διατηρούμε την θολότητά τους αντιμετωπίζοντάς τη και σαν μία ένδειξη της περιπλοκότητας της πραγματικότητας.

Επιλέγουμε να διακινήσουμε το κείμενο πρώτα σε έντυπη μορφή πριν το ανεβάσουμε ονλάιν, γιατί θεωρούμε ότι, στη παρούσα συγκυρία, μία ονλάιν ανάρτηση σχετικά με ζητήματα όπως αυτά που θίγουμε αναπαράγεται όπως (δυστυχώς) αναπαράγονται οι καταγγελίες: λίγος κόσμος τις διαβάσει, αλλά διαδίδονται-καταναλώνονται σαν “γεγονός”. Επιλέγουμε λοιπόν το έντυπο σαν μία διαφορετική τεχνολογία με διαφορετικούς χρόνους, η οποία χτίζει και με διαφορετικό τρόπο σχέσεις. Μία συνάντηση με το κείμενο λιγότερο τυχαία, μία πρόσληψη των περιεχομένων του πιο αργή, θεωρούμε πως ταιριάζει καλύτερα με κάποια πράγματα όπως τα αντιλαμβανόμαστε: Πρώτον, ακόμα και αν η παρούσα κατάθεση σκέψεων είναι κριτική απέναντι σε κάτι/κάποιους, τη βλέπουμε σαν ένα κομμάτι μίας μεγάλης και αργής πολιτικής ζύμωσης. Δεύτερον, το ζήτημα της πατριαρχίας και της λογικής της κυριαρχίας στον χώρο θεωρούμε πως είναι ένα ευρύ ζήτημα που αφορά τους συλλογικούς μας εαυτούς. Και τέλος, αντιλαμβανόμαστε πως η καταστολή του α/α/α χώρου μπορεί να έχει διάφορες και πολλαπλές αφετηρίες. Η όποια κριτική μας μπορεί να αποτελέσει πάτημα για τις μεθοδεύσεις του κράτους, και αυτό είναι κάτι που μας αφορά και μας νοιάζει.

1.

ένα υποκειμενικό ιστορικό

Αυτή είναι η ιστορία της Στ. Μπ., από την δική μας οπτική γωνία:

Τον Μάιο του '20 η συλλογικότητα “Ρουβίκωνα” έβγαλε ανακοίνωση στο indymedia και στο σάιτ της για την απώλεια του μέλους, συντρόφου και φίλου Λεωνίδα Κ., χωρίς να αναφέρεται με κάποιον τρόπο στην αιτία θανάτου. Λίγες μέρες αργότερα, καθεστωτικές σελίδες ανέβασαν πως “σύμφωνα με αστυνομικές πηγές πρόκειται για περιστατικό ενδοοικογενειακής βίας”, πως “ο 39χρονος φέρεται να ξυλοκόπησε και να μαχαίρωσε στο πόδι τη συνομήλικη σύντρόφό του”, και πως, σύμφωνα με τους δικούς της ισχυρισμούς, εκείνος μαχαιρώθηκε από ατύχημα αφού εκείνη κατάφερε να του αποσπάσει το μαχαίρι.

Τις επόμενες μέρες, στο προσωπικό προφίλ ενός μέλους του Ρουβίκωνα ανεβαίνει ένα ποστ που αναφέρει πως “Παρακολουθούμε σοκαρισμένοι από χτες τις εξελίξεις σχετικά με τον θάνατο του συντρόφου Λεωνίδα” και “Θα συμβούλευα άπαντες να σταματήσουν τον σχολιασμό εδώ μέσα, που δεν εξυπηρετεί τίποτα και δημιουργεί συνθήκες ‘καφενείου’ και μάλιστα του χειριστού είδους”, και στο indymedia και στο σάιτ του Ρουβίκωνα ανεβαίνει δεύτερο κείμενο, που γράφει, μεταξύ άλλων, πως:

“η συνέλευση του Ρουβίκωνα, ομόφωνα και εξετάζοντας ψυχρά (στα ανθρώπινα όρια) τα γεγονότα, κατέληξε στις εξής δύο θέσεις:

- 1. Ο σύντροφός μας ουδέποτε, μέχρι τέλους, δεν άσκησε βία στη σχέση του ή είχε οποιεσδήποτε σεξιστικές συμπεριφορές*
- 2. Ο σύντροφός μας δολοφονήθηκε”*

///

Πολύ γρήγορα, η εξέλιξη του δημόσιου λόγου πάνω στο συμβάν είχε τα χαρακτηριστικά μίας καμπάνιας υπεράσπισης της μνήμης του Λεωνίδα Κ. με την μορφή απειλών ενάντια σε οποιοδήποτε γενικώς μπορεί να τολμούσε να διανοηθεί ότι η Στ. Μπ. ίσως να σκότωσε τον σύντρόφό της αφού πρώτα της επιτέθηκε αυτός.

Μέχρι το τέλος του μήνα, άλλα 3 πόστ στο ίδιο προσωπικό προφίλ μέλους του Ρουβίκωνα πλαισίωσαν χρονικά την ανακοίνωση της ομάδας. Ήταν ένα ποστ που έγραφε πως “δεν έχω απειλήσει ποτέ κανένα άτομο του ‘χώρου’”, αλλά “όσα άτομα επιχειρήσετε να λερώσετε την μνήμη του νεκρού συντρόφου Λεωνίδα, φτιάξτε βαλίτσες γιατί θα αλλάξετε χώρα” και “θα σας βρω όλους”. Ένα ποστ που προειδοποιούσε ότι θα διαπομπεύσει τα ονόματα και τα προφίλ “όλων των ρουφιάνων”, και ένα ποστ που δημοσίευε την φωτογραφία και το όνομα προφίλ ενός ατόμου που όπως ανέφερε, “κυνηγήθηκε και ξυλοκοπήθηκε από ΑΝΑΡΧΙΚΟΥΣ (sic) στην πλατεία Εξαρχείων”, επειδή (με αυτή τη σειρά) “προσπάθησε να αμαυρώσει την μνήμη του νεκρού συντρόφου” και “εκτός

αυτού πρόσφατα χτύπησε και έγκυο κοπέλα”.

///

Δύο χρόνια αργότερα, μέσα Οκτώβρη του ‘22, ανεβαίνει στο σάιτ της άπατρης και στο indymedia κείμενο με τίτλο “Γράμμα από την φυλακή, της Στ. Μπ.” (πρώτη φορά που μαθαίνουμε τα αρχικά της). Το κείμενο, μιλάει για ψυχικό πόνο και τραύμα από όσα συνέβησαν, και δίνει μία πιο αναλυτική, κατά την Στ. Μπ., εξιστόρηση των γεγονότων. Αναφέρει, μεταξύ άλλων, πως:

“Μετά την έλευση και την απομάκρυνση της αστυνομίας (αφού δεν προβήκαμε σε μεταξύ μας μηνύσεις λόγω πεποιθήσεων) και του ΕΚΑΒ (για να μας παρασχεθούν οι πρώτες βοήθειες), ο τσακωμός συνεχίστηκε με μεγαλύτερη ένταση. Ο σύντροφός μου μού επιτέθηκε για δεύτερη φορά με σκοπό να με σκοτώσει. Αμύνθηκα και ο σύντροφός μου τραυματίστηκε ύστερα από πάλη που έγινε μεταξύ μας. [...] Δεν ήταν η πρώτη φορά που τσακωνόμασταν έντονα, αλλά ήταν η πρώτη φορά που με απείλησε με μαχαίρι.

Δεν μίλησα ποτέ ανοιχτά γιατί πάντα ήλπιζα ότι θα είναι η τελευταία φορά, εφόσον ήταν κάτι το οποίο δεν συνέβαινε από την αρχή της σχέσης μας, αλλά τον τελευταίο χρόνο. Ήμουν σε σύγχυση για το τι μας ενώνει και για το τι μας χωρίζει, διότι είχαμε περάσει 6 χρόνια από την ζωή μας μαζί. Γιατί δεν είναι από αυτά εύκολο να αντιληφθείς ότι είσαι θύμα βίας κι ας νομίζεις ότι μπορείς να την αναγνωρίσεις. Γιατί φοβόμουν ότι δεν θα με πιστέψει κανείς. Κι ακόμα φοβάμαι...”

Η Στ. Μπ. δικάστηκε για ανθρωποκτονία από πρόθεση σε ήρεμη ψυχική κατάσταση, παρ’ ότι, σύμφωνα με την ειδησιογραφία και το κείμενό της, γείτονες είχαν καλέσει την αστυνομία καταγγέλλοντας τον τσακωμό ως ενδοοικογενειακή βία, και παρ’ ότι, όπως γράφει η ίδια, τοξικολογικές εξετάσεις δείχνουν πως και εκείνη και ο Λεωνίδας Κ. ήταν υπό την επήρεια ναρκωτικών ουσιών. Καταδικάστηκε πρωτόδικα σε 12 χρόνια κάθειρξη για ανθρωποκτονία και 3 μήνες για οπλοκατοχή.

///

Τρεις μέρες μετά την δημοσίευση του κειμένου της Στ. Μπ., το ίδιο μέλος του Ρουβίκωνα επέστρεψε στη θεματική στο προφίλ του γράφοντας: “κωλόπανα και σκουπίδια, 3 μέρες κάνατε ότι ήταν να κάνετε... Οι 3 μέρες σας ανήκουν. Τώρα όμως σας ανήκει και ένας μόνιμος εφιάλτης.”, και μία βδομάδα μετά ανακοίνωσε (το ίδιο προφίλ) ότι ο Ρουβίκωνας σταματάει να κάνει δημοσιεύσεις στο indymedia (ανακοίνωση του Ρουβίκωνα σχετική δεν βγήκε).

Ένα μήνα μετά, στην ανοιχτή απολογιστική συνέλευση του Athens Indymedia, έκαναν παρέμβαση περίπου 30-40 Ρουβικωναίοι οι οποίοι παρατάχτηκαν σε όλη την αίθουσα – κάποιοι με μπουφάν μηχανής, κράνη και κοκάλινα γάντια. Όταν άρχισε ένα μέλος τους να

μιλάει, το κλίμα γινόταν όλο και πιο επιθετικό και απειλητικό από τα παραταγμένα άτομα που επιδείκνυαν τον εξοπλισμό τους. Όταν υπήρξαν κάποιες αντιδράσεις, άρχισε φασαρία με το μεγαλύτερο μέρος του σώματος της παρέμβασης να φωνάζει, να κολλάει μούρες, να σπρώχνει, να κοπανάει χέρια στα τραπέζια· έφυγαν βρισιές και γελοίες τραμπούκικες φράσεις, όλα σαν αντίδραση για την διακοπή του λόγου του συντρόφου. Όταν ο “σύντροφος” τελικώς συνέχισε, είπε πως δεν κάνουν απειλές, αλλά θα μπορούσαν να είχαν φέρει την ΑΕΚ, πως “όλο αυτό μπορείτε να το συνεχίσετε και να αλληλοκαταστραφούμε”, αποκάλεσε το Athens Indymedia και τον κόσμο της συνέλευσης “ψευτοαναρχικούς”, και έδωσε το βασικό μήνυμα της παρέμβασης: “δεν θα πιάνετε στο στόμα σας τον νεκρό”, και “να μην δοθεί βήμα στη δολοφονία του νεκρού αναρχικού”. Αυτά, και το τσούρμο άρχισε μία αποχώρηση με παλινδρομικές κινήσεις για κάνα 5λεπτο, συνεχίζοντας τις μαγκιές και φωνάζοντας “ρουφιάνοι”.

2.

προς υπεράσπιση της Στ. Μπ., του Athens Indymedia και της Άπατρης

Δεν νιώθουμε την ανάγκη να παριστάνουμε πως κάνουμε μία ουδέτερη ανάγνωση των ανακοινώσεων και των κειμένων αυτής της ιστορίας. Τα χαρακτηριστικά του λόγου του Ρουβίκωνα, και τα χαρακτηριστικά του λόγου της Στ. Μπ., πολιτικά και συναισθηματικά παράγουν κοντινότητες και συγκρούσεις. Στο κείμενο της Στ. Μπ. από την φυλακή, που περιγράφει την περίπλοκη θλίψη της απώλειας ενός ανθρώπου, που και (σου) έχει κάνει κακό, και έχεις αγαπήσει, βλέπουμε μία ευαλωτότητα που προφανώς και μας μιλάει πολύ περισσότερο από τις ματσίδες του Ρουβίκωνα περί τιμής και μνήμης, που μας εμπνέει περισσότερη εμπιστοσύνη από το “ουδέποτε είχε οποιεσδήποτε σεξιστικές συμπεριφορές”. Στην τελική όμως η αλήθεια είναι πως δεν ξέρουμε, πέρα από την ειδησιογραφία και το κείμενο της Στ. Μπ., τις συνθήκες θανάτου του Λεωνίδα Κ., ποιός ήταν, και πώς ήταν στη σχέση του.

Ακόμα και αν δεν ξέρουμε, μας καλύπτει το σκεπτικό που δημοσίευσε πρόσφατα σε κείμενό της η Άπατρης, που εξηγεί την πολιτική σημασία του κειμένου της Στ Μπ στην επιλογή τους να το δημοσιεύσουν:

“Στην επιστολή της [η Στ. Μπ.] αποδομεί την αποδιδόμενη «πρόθεση», περιγράφοντας πως εκείνες οι ενέργειές της που οδήγησαν στον τραυματισμό του συντρόφου της, ήταν προϊόν αυτοάμυνας απέναντί του. Κλείνοντας το γράμμα της προτάσσει την αντίσταση των γυναικών απέναντι στην κανονικοποιημένη βία που βιώνουν, στο πλαίσιο της έμφυλης καταπίεσης. [Η Στ. Μπ.] μιλάει ως γυναίκα που έχει αναγνωρίσει το βάρος που κουβαλάει αυτή η ταυτότητά της στον κόσμο της πατριαρχίας· ως άτομο που φέρει το ψυχικό τραύμα της «σωματικής βίας που δέχτηκε, της ψυχολογικής βίας από την απομόνωση και τον αποκλεισμό,

αλλά και της απώλειας του θανάτου»· ως έγκλειστη που βρέθηκε πίσω από τα κάγκελα επειδή αμύνθηκε απέναντι στην επίθεση ενός άντρα, όντας και οι δύο «υπό την επήρεια ναρκωτικών ουσιών»· ως ένα καταπιεσμένο υποκείμενο, που βρισκόμενο σε αυτήν την ιδιαίτερη συνθήκη, επιστρατεύει το θάρρος και το κουράγιο του, με σκοπό να διατυπώσει τη δική του «αλήθεια».

Το ζήτημα της υπεράσπισης της Στ. Μπ., το ζήτημα της δημόσιας στήριξης του λόγου της, έχει να κάνει με το γεγονός ότι η Στ. Μπ. έχει βρεθεί για περισσότερο από 2 χρόνια απομονωμένη απέναντι στο κράτος, με την συνδρομή μίας αναρχικής ομάδας και ενός προφίλ με πολλά followers. Ενώ μιλάει για αυτοάμυνα, το κράτος την φυλακίζει ως δολοφόνο του σύντροφού της, και με απειλές και τραμπουκισμούς ο Ρουβίκωνας θέλει ο λόγος της, η μόνη δημόσιά της ύπαρξη μέχρι στιγμής, να εξαφανιστεί από προσώπου γης. Ενώ δεν μπορούμε να ξέρουμε –ίσως κανείς εκτός από την ίδια την Στ. Μπ. δεν μπορεί να ξέρει– πώς ακριβώς πέθανε ο Λεωνίδας Κ., δεν μπορούμε ούτε και να δεχθούμε την καμπάνια εκφοβισμού προς πάσα κατεύθυνση από τον Ρουβίκωνα.

Θεωρούμε πως οφείλουμε να στηρίζουμε τον λόγο της Στ. Μπ. απέναντι σε εκείνους που θέλουν να τον εξαφανίσουν, και στηρίζουμε το Athens Indymedia και την Άπατρις που –αν είναι δυνατόν που χρειάζεται να το πούμε– πολύ καλά έκαναν και δημοσίευσαν το κείμενό της, που δεν παραβιάζει καμία πολιτική δημοσίευσης.

3. πατριαρχικοί κώδικες τιμής

Αναγνωρίζουμε την πατριαρχική διάσταση της αστικής δικαιοσύνης που έσπευσε να καταδικάσει την Στ. Μπ. με τις βαρύτατες πιθανές κατηγορίες ανθρωποκτονίας, βαφτίζοντας ένα (σύμφωνα με την ειδησιογραφία και την ίδια) “περιστατικό ενδοοικογενειακής βίας”, σε “φόνο από πρόθεση σε ήρεμη ψυχική κατάσταση”.

Οι ματσό επιδείξεις ισχύος και η ταπεινωτική ή εκφοβιστική εξαφάνιση των “άλλων”, παισιώνονται, στον λόγο του Ρουβίκωνα, από επανειλημμένες εκφράσεις που κινητοποιούν έναν πατριαρχικό κώδικα τιμής. Έναν κώδικα όπου οι αληθινοί άντρες εξηγούνται στα ίσια και όχι πισώπλατα, και οι νεκροί, ανήμποροι να υπερασπιστούν την τιμή τους, δεν αγγίζονται. Οι σκελετοί μένουν στις ντουλάπες και οι επικήδαιοι μόνο εξυμνούν.

Η διαχείριση του Ρουβίκωνα αντλεί από ένα βαθιά ριζωμένο πατριαρχικό σύστημα αξιών ώστε να αντεπιτεθεί στην οποιαδήποτε απειλητική νύξη, σε οτιδήποτε μπορεί να “σπλώσει” την μνήμη του νεκρού. Άσχετα με το τί έκανε ή δεν έκανε ο Λεωνίδας Κ., οι πατριαρχικές αξίες είναι ήδη εκεί,

έτοιμες να τον υπερασπιστούν, ή μάλλον, ακόμα πιο έντονα, έτοιμες να ακυρώσουν τον χώρο οποιασδήποτε συζήτησης “για τον νεκρό”.

Καταλαβαίνουμε πως οι σύντροφοι και φίλοι του Λεωνίδα Κ. πενθούν, και πώς ένα ευρύτερο κινηματικό συγκείμενο που αφορά το εργαλείο της καταγγελίας μπορεί να τους κάνει ιδιαίτερα αμυντικούς. Το τραγικό είναι πως το κείμενο της Στ. Μπ. δεν είναι καν μία μονοκόμμη, ασπρόμαυρη εξιστόρηση που κινείται πάνω στο δίπολο “θύτης-θύμα”.

Ενώ θεωρούμε πως πατριαρχικές αξίες και κώδικες τιμής εμποτίζουν την στάση του Ρουβίκωνα, βλέπουμε και πως διαπλέκονται με ένα άλλο ζήτημα, αυτό της διαχείρισης του πένθους και της μνήμης, και της μορφής των επικηδείων, στο οποίο θα επιστρέψουμε στο τέλος του κειμένου.

Τελικώς, γύρω από αυτή την ιστορία γίνεται (ίσως, θα πουν κάποια, για άλλη μία φορά) φανερό πως η στάση του Ρουβίκωνα πατάει και αναπαράγεται πάνω σε λογικές κυριαρχικές και πατριαρχικές. Πριν από την οργανωμένη παρέμβαση στην απολογιστική του indy-media, ο λόγος που έβγαине από το προφίλ μέλους του Ρουβίκωνα είχε τον χαρακτήρα ωμής επιβολής. “Σκάστε γιατί έτσι θέλω, και δεν θα πω και πολλά-πολλά, α και έναν που μίλησε τον δείραμε, και παρεμπιπτόντως πρόσφατε είχε χτυπήσει έγκυο κοπέλα”. Ίσως όμως αυτό που συζητιέται έχει να κάνει με το γεγονός ότι η “ενδοοικογενειακή βία” είναι έμφυλα διατεταγμένη. Ή και με το ότι, ακόμα και αν ο Λεωνίδας Κ. είναι αναρχικός μπορεί όντως να επιτέθηκε στη Στ. Μπ., ή ακόμα και αν δεν το έκανε το ίδιο το γεγονός της έμφυλης οργάνωσης της βίας είναι λογικό να γεννάει προβληματισμούς. Ο λόγος του Ρουβίκωνα αδιαφορεί για τη σημασία που έχει, σε έναν κόσμο πατριαρχικό, ένα περιστατικό όπου μία γυναίκα σκότωσε τον σύντροφό της στο σπίτι τους. Μέσα από τις απειλές που λειτουργούσαν και λειτουργούν σαν υπεκφυγές μπορούμε να ακούσουμε να σιγοψιθυρίζεται στο μυαλό τους (όπως και στο μυαλό του κάθε μάτσο συντρόφου): “ποιός την γαμάει την πατριαρχία”;¹

¹ Το “ποιός την γαμάει την πατριαρχία;” είναι ατάκα που όντως ακούσαμε, όταν στην πρωινή πορεία της 8 Μάρτη (2023), έπαιξε μία λογομαχία δίπλα στα αριστερά μπλοκ για το βάψιμο του αγάλματος του Κολοκοτρώνη. Πέρα από την άγνοια για τη σφαγή της Τριπολιτσάς, και γενικά την υπεράσπιση του εθνικού συμβόλου, τα παράπονα για το βάψιμο είχαν να κάνουν με το ότι κάτι αντεθνικό παρενέβαινε ως κάτι άσχετο στην απεργιακή πορεία για τα Τέμπη. Όταν μέσα στα διάφορα ειπώθηκε και κάτι σεξιστικό, έγινε μία υπενθύμιση ότι απόψε κατεβαίνουμε και για την 8η Μάρτη. Υπήρξε απορία, και μετά από διευκρίνηση η ατάκα: “ποιός τη γαμάει την πατριαρχία;” Αν και από άλλο συγκείμενο και από άλλο στόμα, θεωρούμε την ατάκα σημαδιακή και σχετική με την επικείμενη ιστορία.

4.

η “πολιτική αναρχικών ταυτοτήτων”, το ξεχείλωμα επιθετικών εργαλείων και η ματσίδα στον αναρχικό χώρο

Όπως είπαμε και στην αρχή του κειμένου, αναφέραμε εδώ την υπόθεση της Στ. Μπ. και λόγω της σημασίας της καθ’αυτής, αλλά και επειδή αναδεικνύει, για άλλη μία φορά, κάποια μοτίβα τόσο αναρχικής² όσο και πατριαρχικής παράδοσης. Η μπροσούρα “Σκέψεις πάνω στους διαχωρισμούς, την επιβολή και την ηγεμονία εντός του α/α κινήματος” (2018) εμπεριέχει μία αρκετά εκτεταμένη και χρήσιμη ανάλυση που μας βοήθησε στις συζητήσεις μας γύρω από το κομμάτι του κειμένου που ακολουθεί: κάποιες σύντομες και περιληπτικές σκέψεις που θέλουμε να προσθέσουμε σε μία εκ νέου συζήτηση πάνω στο θέμα των ενδοκινηματικών ηγεμονιών που είχε ως έναυσμα αυτά τα πρόσφατα περιστατικά.

Βασικό σημείο στην τότε μπροσούρα ήταν η κριτική σε ομάδες και άτομα του χώρου που έκαναν πολιτική στο όνομα συλλογικών υποκειμένων. Μία πολιτική στάση που ανακατασκευάζει αυθαίρετα υποκείμενα –αλλά υποκείμενα με κοινωνική σημασία– με σκοπό να τα εκπροσωπήσει. Στο όνομα του “λαού”, του “εξεγερμένου”, του “κινήματος” – ανά διαστήματα έχουν δημιουργηθεί καταστάσεις όπου τα παραπάνω επιστρατεύονταν για την νομιμοποίηση μίας κίνησης ή μίας σειράς κινήσεων. Μία τέτοια κίνηση, όπως αναφέρεται στην μπροσούρα, ήταν η κατάληψη του πολυτεχνείου το ‘17 (στο όνομα “των εξεγερμένων”), και η επιχείρηση από την Τ.Α για την εκκένωση της ίδιας κατάληψης (στο όνομα “του κινήματος”). Αντίστοιχες κινήσεις θα μπορούσαμε να πούμε πως ήταν και η επιθετική παρέμβαση στο ΑΚΝ στην παρουσίαση του βιβλίου του Τερζάκη το ‘22 (στο όνομα του “ασύλου” και “της τάξης μας”)³, καθώς και τα μέχρι πρόσφατα οργανωμένα πεσίματα σε σχολές με σκοπό την απαλλοτρίωση του ταμείου –δράσεις που νομιμοποιούνταν στο όνομα των ταυτοτήτων των “αναρχικών” που τις έκαναν, έναντι “μη-αναρχικών” άλλων.

Αυτό που θέλουμε να κάνουμε είναι να πάρουμε την κριτική στην “πολιτική ταυτοτήτων”, που τόσο έχει κάνει η αναρχία προς το κουήρ, αλλά και το κουήρ προς τον εαυτό του, και να την στρέψουμε προς την ίδια την αναρχία – να αναδείξουμε τη

2 Μιλάμε για “αναρχική παράδοση”, προσπαθώντας να αποφύγουμε να διατηρήσουμε την αναρχία σε μία σφαίρα πάντα ιδανική. Θεωρούμε δόκιμο η κριτική να γίνεται με επίκεντρο τις συμπεριφορές, τα προβλήματα, τα όρια και τις αντιφάσεις, και ιδιαίτερα γόνιμο όταν αυτά αναλύονται μέσα από το πρίσμα μίας ανταγωνιστικής, αντιπατριαρχικής, ταξικής, αντικρατικής, αντεθνικής και αντισπισιστικής θέσης, και όχι στη βάση της κατηγοριοποίησης εντός ή εκτός μίας μεταφυσικής ταυτότητας του “αναρχικού”.

3 Το κείμενο της τότε παρέμβασης: <https://athens.indymedia.org/post/1617255/>
Κείμενο κριτικής στον Τερζάκη και στην παρέμβαση από την συλλογικότητα ΑΚόΝιτο: <https://athens.indymedia.org/post/1619129/>

σύνδεση της “πολιτικής αναρχικών ταυτοτήτων” με κάποια προβλήματα που εμφανίζονται στον αναρχικό χώρο.

Μέσα από τη στάση του Ρουβίκωνα, αλλά και στις διαδικασίες της απολογιστικής του Athens Indymedia μετά την παρέμβαση, έχουμε δει την υπόθεση της Στ. Μπ. να χάνεται μέσα σε λόγους που τείνουν σε περιχαρακωμένα “αναρχικά-εμείς” και “μη-αναρχικά-άλλοι”, μετατοπίζοντας την αναλυτική βάση από το “ποιές επιλογές και συμπεριφορές ήταν προβληματικές” στο “ποιοί είναι οι πραγματικοί αναρχικοί”.

Ο Ρουβίκωνας το έκανε αυτό εξ αρχής, από τον συνεπή προσδιορισμό μόνο του Λεωνίδα Κ. ως αναρχικού, και τον προσδιορισμό της Στ. Μπ. μόνο ως “δολοφόνο του αναρχικού”, ξεχνώντας ότι και αυτή είχε υπάρξει μέλος της συλλογικότητας, και αφαιρώντας της την αναρχική ταμπέλα. Το έκανε και μέσω των ποστ του μέλους του, και μέσω του λόγου του στην παρέμβασή του. Ο κατονομασμός του κόσμου της απολογιστικής ως “ψευτοαναρχικοί” και η χορωδία Ρουβικωναίων που στο φεύγα απεύθυναν συνεχώς την κατηγορία “ρουφιάνοι”, σαν μία πράξη αναπαράστασης, ήταν μία ανακατασκευή ενός προηγούμενου “εμείς” (αυτό του α/α/α χώρου), πλέον διαχωρισμένο στους πραγματικούς αναρχικούς (τον Ρουβίκωνα) απέναντι σε μία ενιαία συλλογικότητα προδοτών (την απολογιστική).

Από την άλλη, σε επόμενες διαδικασίες της απολογιστικής του Athens Indymedia με θέμα την παρέμβαση παρατηρήσαμε να αναδύεται το ζήτημα των “αναρχικών αξιών”. Το ζήτημα αυτό εμφανίζεται συνεχώς και σαν κάτι που μοιραζόμαστε, και σαν κάτι που διαφοροποιεί τις αναρχικές ομάδες μεταξύ τους. Και στις δύο περιπτώσεις, οι “αξίες” μοιάζει να αφορούν κάτι σταθερό και εύκολα ταυτοποιήσιμο. Αλλά το νόημα που δίνεται στο σημαίνον “αναρχικό”, είναι αναγκαστικά μεταβαλλόμενο και πολλαπλό, γιατί μεταβαλλόμενα και πολλαπλά είναι τα υποκείμενα που σχετίζονται μαζί του και το νοηματοδοτούν. Πέρα από μία εναντίωση στην ιεραρχία και “την εξουσία σε κάθε της μορφή” –πέρα δηλαδή από τη γενική κατεύθυνση που δίνει η ιδέα της αναρχίας–, το περιεχόμενο, το νόημα των μερών αυτής της κατεύθυνσης χρειάζεται να διασαφηνίζεται διαρκώς μέσα από διαδικασίες ζύμωσης για να γίνεται κοινό. Αντιθέτως, οι γρήγοροι διαχωρισμοί πάνω σε “αναρχικές αξίες” μας φαίνονται επικίνδυνοι: Μπορεί να είναι ένας εύκολος και αυτοματοποιημένος τρόπος, εντός των συμφραζομένων των κινηματικών/πολιτικών μας κύκλων, να αναδειχθεί το “άλλο” ως το “κακό”. Οι αυτοματισμοί αυτοί αναπτύσσονται πάνω στις “αυτονόητες” συμφωνίες που πολλές φορές έχουμε λόγω έλλειψης διάθεσης ή χρόνου για περαιτέρω κουβέντα και ζύμωση.

Γύρω από την αναρχική ταυτότητα μπορεί να χτιστεί ένα “εμείς”, το οποίο, αν και χρήσιμο, ελοχεύει κινδύνους: Αν και συσπειρώνει συλλογικοποιήσεις αγώνα ή/και αναβαθμίζει την αντεπίθεση, παραβλέπει τις διαφορές εντός του και ομογενοποιεί το εσωτερικό του. Αν και ενδυναμώνει ως έκφραση της εναντίωσης και της διαφοροποίησής μας απέναντι στους “κοινούς εχθρούς”, εν τέλει καταλήγει να δημιουργεί ανάμεσα στο “εμείς” και

το “άλλοι” έναν απόλυτο, καθαρό διαχωρισμό. Γι’ αυτό προσπαθούμε να δούμε την αναρχική (όπως και κάθε άλλη) ταυτότητα σαν ένα εργαλείο, σαν μία στρατηγική που μπορούμε να χρησιμοποιούμε για να επικοινωνήσουμε, γνωρίζοντας πως παράλληλα μας επιβάλλει νοήματα και μας περιορίζει (QV, πρακτικά του φεστιβάλ Communismos, σελ 278). Η χρησιμότητα της ταυτότητας ως εργαλείο λοιπόν βασίζεται στην συνείδηση ότι αποτελεί εργαλείο του οποίου η λειτουργία παίζει ανάμεσα στην χειραφέτηση και την καταπίεση. Αλλιώς οι πολλαπλότητες που απαρτίζουν την ταυτότητα διαγράφονται, η διαφορά “εμείς/άλλοι” ουσιαστικοποιείται, η διαφορά μεταξύ των “άλλων” ισοπεδώνεται, και, όπως θα εξηγήσουμε παρακάτω, κι άλλα εργαλεία ξεχειλώνονται.⁴

Για να εξηγήσουμε τί εννοούμε όταν μιλάμε για “ξεχείλωμα των εργαλείων”, θεωρούμε θεμελιώδη την κατανόηση ότι “απέναντί” μας έχουμε και κομμάτια των δικών μας (συλλογικών) εαυτών, ή αλλιώς, ότι μορφές των κοινωνικών σχέσεων που αντιμαχόμαστε είναι διάχυτες και στους δικούς μας πολιτικούς κύκλους, στις δικές μας κοινότητες και στο δικό μας εαυτό. Συχνά λέγεται ότι αυτή η αναγνώριση μίας διάχυτης φύσης της εξουσίας είναι κάτι αφηρημένο, θεωρητικό, δευτερεύον – συγκριτικά με τον αγώνα ενάντια στο κράτος και το κεφάλαιο. Αντίθετα όμως, η αναγνώριση αυτή προκύπτει από μία ιστορική κατανόηση του κόσμου της κυριαρχίας, της καταπίεσης και της εκμετάλλευσης που έχουμε μπροστά μας. Όταν μένουμε στο κράτος και το κεφάλαιο και μάλιστα τα υποστασιοποιούμε μέσα σε ένα εμμονικό “οι άλλοι”, όχι μόνο ξεπλένουμε τους τρόπους που αναπαράγουμε την πατριαρχία, τον ρατσισμό, και άλλα συστήματα καταπίεσης, αλλά εν τέλει δεν βλέπουμε ούτε τους τρόπους που αναπαράγουμε το ίδιο το κράτος και το κεφάλαιο. Δεν βλέπουμε, για παράδειγμα, το κράτος ως λογική διαμεσολάβησης και ελέγχου, ή το κεφάλαιο ως λογική ανέλιξης και ανταγωνισμού, που εξαπλώνονται πέρα από τους επίσημους θεσμούς, αγγίζοντας τις επιθυμίες, την φαντασία, τις καθημερινές μας πράξεις και επιλογές, μετατρέποντάς τες σε τόπο αναπαραγωγής τους.

4 Η άποψη της “ταυτότητας” που βάζουμε εδώ, η “ταυτότητα ως εργαλείο”, που εμπνευστήκαμε εν μέρη και από το QV, μας γεννάει κάποιους προβληματισμούς: Οι διάφορες ταυτότητες “κάνουν κάτι”, έχουν λειτουργία, αλλά ταυτόχρονα, αυτό το “κάτι” δομείται κοινωνικά και συμμετέχει στο ποιά είμαστε ως υποκείμενα με τρόπο που δεν μπορούμε καθόλου, ή δεν μπορούμε εύκολα να το αφήσουμε πίσω. Ναι μεν βρίσκουμε κάτι χειραφετικό στο σχήμα της ταυτότητας ως εργαλείο: τονίζει πως η (οποιαδήποτε) ταυτότητα δεν είναι κάτι ουσιαστικό και μεταφυσικό, αλλά μία διαδικασία, μία επικοινωνία και μία πρακτική, μία λειτουργία που μπορούμε να την αποδομήσουμε, να την οικειοποιηθούμε και να τη μεταστρέψουμε, να την χρησιμοποιήσουμε πιο προσεκτικά, πιο στοχευμένα από το πώς την έχουμε μάθει ως τώρα. Από την άλλη, αναγνωρίζουμε ότι στο σχήμα του εργαλείου μπορεί να διαθλάται και η φιγούρα ενός ορθολογικού “κατόχου” που ανα πάσα στιγμή επιλέγει συνειδητά πότε θα χρησιμοποιήσει ή δεν θα χρησιμοποιήσει το εργαλείο (δλδ την ταυτότητα) που βρίσκεται στον πλήρη έλεγχό του. Για το παρόν κείμενο, αφήνουμε εδώ αυτόν τον προβληματισμό, και ως συλλογικότητα συνεχίζουμε να απασχολούμαστε με την πολιτική ανάλυση του θέματος των ταυτοτήτων.

Όταν χωρίζουμε τον κόσμο σε ένα ξεκάθαρο οι “πάνω” και οι “κάτω”, όπου στο “πάνω” βλέπουμε όλα τα κακά της εξουσίας, και στο “κάτω” μόνο το δίκαιο του καταπιεσμένου, τότε χανόμαστε. Έχοντας χτίσει την πολιτική και την ιστορική μας συνείδηση στη βάση ενός απόλυτου διαχωρισμού, όπου η εξουσία και η πηγή της καταπίεσης μπορεί να ενταχθεί μόνο στο “από τα πάνω”, δύο πράγματα αργά ή γρήγορα συμβαίνουν: Έρχεται η στιγμή που κάποιο θα αναγνωρίσει εξουσιαστικότητα στο πρόσωπό μας, και όταν μας το επικοινωνήσει εμείς θιγόμαστε, νομίζοντας πως μας μετακίνησαν στην πλευρά των εξουσιαστών, των κακών. Ή(/και) έρχεται η στιγμή που νιώσαμε προσβεβλημένα ή καταπιεσμένα από κάποιο άλλο και δεν έχουμε άλλο τρόπο να το αντιμετωπίσουμε, παρά ως έναν εχθρό.

Παρά τα πολιτικά ελλείμματα της “αναρχικής πολιτικής ταυτοτήτων”, παρά τα προβλήματα που προκύπτουν από την αντίληψη του κόσμου μέσα από καθαρά “εμείς/άλλοι” – “πάνω/κάτω”, έχουμε μάθει να λειτουργούμε με την πρακτική ευκολία και την ταχύτητα που προσφέρουν οι ταυτότητες και οι διαχωρισμοί, αλλά και με τις κοινωνικές τους σημασίες και την νομιμοποίηση που μπορούν και δημιουργούν. Ο “λαός”, το “κίνημα”, η “τάξη μας”, εμείς “από τα κάτω”, εμείς “οι αναρχικοί” (αφού στο αρσενικό είναι συνήθως) – όλα τους λειτουργούν όχι μόνο ταυτοποιητικά αλλά και νομιμοποιητικά: ως λέξεις-πράξεις επικαλούνται την ισχύ μίας ιδέας, ενός υποκειμένου και ενός ημι-φανταστικού κοινωνικού σώματος – ενός συνόλου ατόμων που μπορεί να υπάρχει εν μέρη ή και καθόλου.

Όχι μόνο έχουμε εξοικειωθεί σε μία μονοκόμματη ανάλυση της εξουσίας με καθαρούς διαχωρισμούς “καλού/κακού”, και σε εργαλεία βασισμένα σε μία τέτοια αντίληψη, αλλά, επιπλέον, έχουμε εξοικειωθεί και στην νομιμοποιητική της ισχύ – στην εξουσία που μπορεί να μας δώσει. Έτσι, είμαστε διατεθειμένα να αποδώσουμε τα χαρακτηριστικά του “χειρότερου εχθρού” στο κάθε αντίπαλο ώστε να νομιμοποιήσουμε τη χρήση επιθετικών εργαλείων με τα οποία είμαστε εξοικειωμένα, διατηρώντας παράλληλα την αίσθηση ακεραιότητας του δικού μας εαυτού.

Όταν ο Ρουβίκωνας απειλεί και τραμπουκίζει, όταν η τακτική του στην προκείμενη αντιπαράθεση είναι να χτίσει ένα κλίμα εκφοβισμού, φαίνεται πως η οριοθέτηση του “εμείς/άλλοι” ή/και του “πάνω/κάτω” έχει πραγματοποιηθεί με τέτοιο τρόπο ώστε να νομιμοποιήσει την χρήση επιθετικών εργαλείων παρμένων από πρακτικές αντιβίας. Η αντιβία όμως, καθώς ορίζεται από την σχέση με τον στόχο της (την διαφορά ισχύος εκείνου που τη φέρει και εκείνου που τη δέχεται), και καθώς ο στόχος της έχει πλέον μετατοπιστεί (από το κράτος στο κίνημα), τότε χάνει ένα εγγενές χαρακτηριστικό της. Η επίθεση δεν είναι πλέον επιστροφή ενός μεριδίου της βίας που δέχεσαι, αλλά μέσο επιβολής. Εδώ θεωρούμε πως έγκειται αυτό που λέμε “ξεχείλωμα των εργαλείων”.

Όταν ο Ρουβίκωνας απειλεί ότι “θα αλληλοεξοντωθούμε”, και όταν κάποιοι είπαν πως “ό,τι και να γίνει, και το Βοξ να εκκενωθεί, ο Ρουβίκωνας το προκάλεσε στον εαυτό του”, νιώθουμε πως χάνεται η προοπτική. Αυτό δεν το λέμε υποστηρίζοντας ένα κοινότυπο “να μην διαιρούμαστε” και “να ενωθούμε απέναντι στο κράτος”. Υπάρχουν πολλοί λόγοι που μπορεί να μην συνοδοιπορούμε και να μην θέλουμε να συνδιαμορφώσουμε, αλλά να

αφήνουμε τις παράλληλες ή και εν μέρη συγκρουσιακές υπάρξεις μας να συνδιαλέγονται δυναμικά και σε βάθος χρόνου. Υπάρχει όμως ένα χάσμα ανάμεσα σε αυτό και στο να μειδιούμε με λόγια αλληλο-, ή μάλλον αυτό-, καταστροφής.

///

Μπορούμε λοιπόν να συγκεκριμενοποιήσουμε το ξεχείλωμα των επιθετικών εργαλείων ως κάτι που απορρέει από μία πολιτική βάση ταυτοτικών περιχαράκώσεων. Από τον τρόπο που βιώνουμε όμως τις συγκεκριμένες πρακτικές και πολιτικές απολήξεις αυτού του φαινομένου, βλέπουμε την διαπλοκή του με την πατριαρχία. Η στρατοπεδοποίηση και ο милитаризм που παράγει το “ξεχείλωμα των εργαλείων”, έρχεται μαζί με την “απλή” αναπαραγωγή μίας μάτσο κουλτούρας. Μίας κουλτούρας επιβολής. Και αυτό είναι ένα βασικό σημείο στο οποίο θέλουμε να στρέψουμε το βλέμμα και την (αυτο)κριτική μας. Στην διάχυτη ματσίλα στους αντιεξουσιαστικούς, ανατρεπτικούς κύκλους. Μία κουλτούρα κοινωνικά καλλιεργημένη από “νωρίς”, από το σχολείο, την οικογένεια, την γειτονιά, τις πλατείες, τα μαγαζιά, κυριολεκτικά από παντού. Μια πατριαρχική (και ως εκ τούτου κατά βάση αντρική) κουλτούρα επιβεβαίωσης και ανάδειξης του εαυτού μέσα από την μείωση και την υποταγή του άλλου. Μία κουλτούρα, βίαιης “επίλυσης”, όπου νικητής είναι τελικώς, ο από πάνω, ο όρθιος. Η κουλτούρα (αυτή), λοιπόν, αναπαράγεται μέσα στους χώρους και τους χρόνους κι επηρεάζει τα υποκείμενα που κινούνται σε αυτούς, επιδρά στη διαμόρφωση των εαυτών τους και κατά συνέπεια των ταυτοτήτων τους. Κι όταν μιλάμε για την αναρχία και την αναρχική ταυτότητα, δεν μιλάμε για κάτι που “γλίτωσε” μαγικά από την μάτσο κουλτούρα, αλλά για έναν ακόμα τόπο ιστορικά κι αναπόδραστα δομημένο με πατριαρχικούς κι αντρικούς τρόπους, διαμορφώνοντας εν τέλει τον “χώρο” ως ένα ακόμα πεδίο πρόκλησης μεγάλης ζημιάς για όλα του τα συμμετέχοντα.

///

Τί θα μπορούσε να κάνει μία συλλογικοποίηση να εξετάσει την ίδια της την αρρενοπότητα; που σημαίνει, την ταυτότητά της; Αυτό το σύντομο κείμενο δεν είναι ο τόπος να εξετάσουμε αυτή την ερώτηση, τις προεκτάσεις, ή και τις αστοχίες της. Αλλά πιστεύουμε πως τίποτα λιγότερο από μία εξέταση των συλλογικών και προσωπικών μας ταυτοτήτων, μία εξέταση που να πηγαίνει αρκετά βαθειά ώστε να ρισκάρει να ξεριζώσει, δεν είναι και δεν θα είναι αρκετό.

5.

η μορφή του “επικηδείου”

Θα θέλαμε, τέλος, να αναφερθούμε σε ένα ακόμη σημείο. Στον επικήδειο ως τον κατεξοχήν τόπο όπου συμπυκνώνεται και ενισχύεται ένας λόγος που αγνοεί τις πολλαπλότητες, τις αντιφάσεις, τις συγκρούσεις, τα λάθη, τη βία, τις εξουσίες.

Αν ο κόσμος των ζωντανών χωρίζεται σε καλούς και κακούς, στους νεκρούς –και δε στους οικείους μας– βρίσκεται η κορύφωση της αντίφασης μιας μανιχαϊστικής⁵ αντίληψης του κόσμου και της ύπαρξης, με το καλό να βρίσκεται στο κοντινό (στο οικείο) και το κακό στο άλλο, στο ξένο, στο μακρινό. Ίσως για αυτό κάθε ανάμνηση πόνου και οργής να εξοστρακίζεται, σε μια προσπάθεια διατήρησης μιας σχέσης με αυτό που έχει φύγει. Ο επικήδειος έχει μέχρι και σήμερα μια κοινωνική ισχύ, μια κοινωνική νομιμοποίηση να επιβάλει μία ομερτά. Το πένθος οφείλει να ξεδιπλώνεται μόνο μέσα στα “θετικά” συναισθήματα της θλίψης της απώλειας και κάθε κακό οφείλουμε να το ξορκίσουμε, όχι στο παρελθόν πλέον, αλλά στην ανυπαρξία. Όμως αυτή η σιγή γύρω από την μνήμη του νεκρού επικάθεται στις πλάτες των ζωντανών, και αυτή η συναισθηματική και πολιτική αντίδραση που κορυφώνεται στους επικήδειους βρίσκεται στο καθημερινό πεδίο των κοντινών σχέσεων. “Η εξουσία είναι παντού, αλλά όχι εδώ”. Ειδικά στο θάνατο, κάθε προσπάθεια ανάδειξης των αντιφάσεων του νεκρού, ή των τρόπων που μπορεί να μας έχει πληγώσει, ερμηνεύεται ως η έσχατη προδοσία απέναντι στο πρόσωπό του. Στο πρόσωπο στο οποίο οφείλουμε να δείξουμε απόλυτο σεβασμό ξεπλένοντας ακόμα και τις πιο καθημερινές συνέπειες του γεγονότος ότι κοινωνικοποιούμαστε σε έναν κόσμο βίας και εξουσίας (βλέπε “ο σύντροφος ουδέποτε είχε οποιαδήποτε σεξιστική συμπεριφορά”).

////////

Ελπίζουμε στην δημιουργία συλλογικών εργαλείων που θα ξεπερνάνε τις καθαρότητες του “καλού” και του “κακού”, που θα μπορούν να εμπλακούν τολμηρά με την περιπλοκότητα των ανθρώπων, ακόμα και όταν αναλογιζόμαστε, χωρίς αυτούς, την ζωή τους, όπως σε καταστάσεις απώλειας και πένθους.

Ενάντια σε κράτος, πατριαρχία, κεφάλαιο και κάθε εξουσία –
από τα πάνω, τα κάτω και τα πλάγια.

⁵ (Θρησκευτική) αντίληψη όπου ο κόσμος έχει δύο στοιχεία, το καλό και το κακό, που διαρκώς συγκρούονται.

<https://diathematiki.blackblogs.org>

diathematiki@riseup.net

ενάντια σε κράτος, πατριαρχία, κεφάλαιο και κάθε εξουσία –
από τα πάνω, τα κάτω και τα πλάγια.